		Regional veileder til lokal kompetanseplan: Legemiddelhåndtering for sykepleiere og vernepleiere		
Utgave v 1.3	Utarbeidet av: Regionalt legemiddelhåndteringsutvalg	Godkjent av: RLH	Godkjent dato: 17.11.2023	Side 1 av 9

Regional veileder til lokal kompetanseplan: Legemiddelhåndtering for sykepleiere og vernepleiere

Innholdsfortegnelse

1	Endringslogg	1
2	Innledning.....	2
3	Målgruppe og omfang	3
4	Definisjoner	3
5	Fremgangsmåte	3
5.1	Ansvar	3
5.2	Reopplæring / vedlikehold av kompetanse	3
6	kompetansekrav innen legemiddelhåndtering	3
6.1	E-læringskurs innen tre måneder - Obligatorisk.....	4
6.2	Praktisk lokal opplæring - Obligatorisk	4
6.3	Klasseromskurs - Anbefales	4
6.4	Forskrift og oppslagsverk - Anbefales	4
6.5	Bestilling og mottak - Anbefales	5
6.6	Medisinrom, lagerhold, oppbevaring og kassasjon - Anbefales	5
6.7	A- og B-preparater og narkotikaregnskap - Anbefales	5
6.8	Istandgjøring og administrering - Anbefales.....	6
6.9	Regionale lister og tabeller – Anbefales	7
6.10	Andre e-læringskurs - Anbefales.....	9
6.11	Halvårlig reopplæring/vedlikehold av kompetanse - Anbefales.....	9
7	Referanser	9

1 ENDRINGSLOGG

Versjon	Dato	Endring	Utarbeidet av	Godkjent av
1.2	2022	Endelig godkjent versjon	RLH	RLH
1.3	17.11.2023	Endret tittel Anbefaling om automatisk tildeling av kompetanseplanen til målgruppene Praktisk opplæring skal være obligatorisk		

		Regional veileder til lokal kompetanseplan: Legemiddelhåndtering for sykepleiere og vernepleiere		
Utgave v 1.3	Utarbeidet av: Regionalt legemiddelhåndteringsutvalg	Godkjent av: RLH	Godkjent dato: 17.11.2023	Side 2 av 9

2 INNLEDNING

Legemiddelhåndteringsforskriften FOR-2008-04-03 nr. 320 Forskrift om legemiddelhåndtering for virksomheter og helsepersonell som yter helsehjelp §4, setter krav til helsepersonell som skal ha legemiddelhåndteringsoppgaver: *Virksomhetsleder skal sørge for at helsepersonell som håndterer legemidler, har tilstrekkelig kompetanse. Helsepersonellens kompetanse må vurderes individuelt ut fra vedkommendes formelle og reelle kvalifikasjoner og oppgavens art, før legemiddelhåndtering utføres.*

[I Rundskriv IS-7/2015 Legemiddelhåndteringsforskriften med kommentar](#) punkt 3.4.4 er dette utdypet nærmere. Tildelingen av oppgaver innen legemiddelhåndtering må skje etter individuell vurdering av kvalifikasjoner og dokumenteres. Regionalt legemiddelhåndteringsutvalg har tatt utgangspunkt i kompetanseområdene i rundskrivet:

- Legemidlenes virkning og virkemåte
- Holdbarhet og oppbevaring
- Ulike legemiddelformer
- Byttbare legemidler
- Interaksjoner
- Bivirkninger
- Legemiddelregning
- Kunnskap om dosering
- Aseptisk arbeidsteknikk ved tilsetninger
- Dokumentasjon
- Avvikshåndtering (ivaretas under annen opplæring)

I tillegg bør alle ansatte med legemiddelhåndteringsoppgaver ha et minimum av kunnskap om sykehusets prosedyrer i internt styringssystem, tilpasset lokale forhold beskrevet i

[Legemiddelhåndtering, Veileder med anbefalinger for helseforetak i Helse Sør-Øst RHF\(mai 2020\):](#)

- Helsepersonellens ansvar og oppgaver innen legemiddelhåndtering
- Opptak av legemiddelanamnese og legemiddelsamstemming
- Ordinering og føring av legemidler i pasientkurve
- Føring av legemidler i reseptgruppe A
- Istandgjøring og utdeling
- Egenkontroll og dobbeltkontroll
- Overføring av legemiddelopplysninger ved utskrivning
- Bestilling og mottak av legemidler

		Regional veileder til lokal kompetanseplan: Legemiddelhåndtering for sykepleiere og vernepleiere		
Utgave v 1.3	Utarbeidet av: Regionalt legemiddelhåndteringsutvalg	Godkjent av: RLH	Godkjent dato: 17.11.2023	Side 3 av 9

3 MÅLGRUPPE OG OMFANG

Kompetansekravene er i utgangspunktet tiltenkt for yrkesgruppen sykepleiere og vernepleiere i sykehus. Det vil være ulike oppgaver innen legemiddelhåndtering for sykepleiere ved ulike avdelingene og innenfor de ulike spesialitetene.

Kompetansekravene som er beskrevet her er grunnleggende kompetanse for alle grupper sykepleiere eller annet helsepersonell som har fått delegert legemiddelhåndteringsoppgaver. I tillegg settes spesielle kompetansekrav til ansatte ved de ulike spesialavdelinger.

Fullføring av kompetanseplan for legemiddelhåndtering er et krav før opplæringen betegnes fullført. Automatisk tildeling av kompetanseplan anbefales. Slik bestilling har en kostnad til Sykehuspartner.

4 DEFINISJONER

Se [Legemiddelhåndteringsforskriften §3](#)

5 FREMGANGSMÅTE

5.1 Ansvar

Det er leders ansvar å utarbeide kompetanseplan innen legemiddelhåndtering for sine medarbeidere ut ifra oppgaver og spesialiteter. De regionale kravene er samlet i en kompetanseplan som inneholder anbefalte minstekrav for sykepleiere og vernepleiere i spesialisthelsetjenesten: «Legemiddelhåndtering- Sykepleiere og Vernepleiere- Regionale krav».

Fagspesifikke kompetansekrav må utarbeides i andre kompetanseplaner og tildeles i tillegg på toppen av denne generelle kompetanseplanen.

De regionale kompetansekravene skal godkjennes av helseforetaket og tilpasses til eget HF. Det kan overordnet besluttes tidsfrister for gjennomføring av de ulike anbefalte kravene, eventuelt legge til lokale tilleggskrav og/eller at anbefalte krav kan settes obligatorisk.

På enhetsnivå er ikke nødvendigvis alle krav like aktuelle for alle ansatte, og det kan settes individuelle tidsfrister for gjennomføring. Det kan også opprettes lokale krav innen legemiddelhåndtering som f.eks. innen spesialområder (cystostatika, kliniske utprøvinger, poliklinikker, spesialposter osv)

Sykepleier/vernepleiere vil også ha krav til kompetanse innen ulike IKT-programvare (MetaVision, Partus, Delta, Tønsys m.m.). Disse kravene kommer i tillegg og er ikke beskrevet her.

5.2 Reopplæring / vedlikehold av kompetanse

For å sikre at kompetanse opprettholdes må leder sørge for regelmessig fokus på legemiddelhåndtering. Kravene bør settes med 180 dagers gyldighet, se kap.6.11.

6 KOMPETANSEKRAV INNEN LEGEMIDDELHÅNDTERING

		Regional veileder til lokal kompetanseplan: Legemiddelhåndtering for sykepleiere og vernepleiere		
Utgave v 1.3	Utarbeidet av: Regionalt legemiddelhåndteringsutvalg	Godkjent av: RLH	Godkjent dato: 17.11.2023	Side 4 av 9

Obligatorisk: Alle skal gjennomføre kravet

Anbefales: Det settes lokale tidsfrister i helseforetaket eller på enhetsnivå når kravet skal gjennomføres, eventuelt at kravet ikke er aktuelt for den enkelte ansatte.

6.1 E-læringskurs innen tre måneder - Obligatorisk

Tema	Innhold
Legemiddelhåndtering - generelt kurs(HSØ) (e-læring)	<ul style="list-style-type: none"> - Legemiddelhåndteringsprosessen - Forsvarlig legemiddelhåndtering - Helsepersonellens ansvar og oppgaver

6.2 Praktisk lokal opplæring - Obligatorisk

Tema	Innhold
Praktisk opplæring	<ul style="list-style-type: none"> - Intern lokal opplæring innen legemiddelhåndtering

6.3 Klasseromskurs - Anbefales

Tema	Innhold
Klasseromskurs	<ul style="list-style-type: none"> - Legemiddelhåndtering generelt kurs etter mal godkjent av Regionalt legemiddelhåndteringsutvalg

6.4 Forskrift og oppslagsverk - Anbefales

Aktuelt	Innhold
Legemiddelhåndteringsforskriften - rundskriv	<ul style="list-style-type: none"> - Forskriftskrav - Anbefalt praksis og etterlevelse
Felleskatalogen	<ul style="list-style-type: none"> - Informasjon (indikasjon, dosering virkning, forsiktighetsregler og bivirkninger) om alle registrerte legemidler i Norge
Legemiddelhåndboka	<ul style="list-style-type: none"> - Terapirettet oppslagsbok om legemidler - Generelle temaer

		Regional veileder til lokal kompetanseplan: Legemiddelhåndtering for sykepleiere og vernepleiere		
Utgave v 1.3	Utarbeidet av: Regionalt legemiddelhåndteringsutvalg	Godkjent av: RLH	Godkjent dato: 17.11.2023	Side 5 av 9

6.5 Bestilling og mottak - Anbefales

Tema	Innhold
Bestilling og mottak av legemidler	<ul style="list-style-type: none"> - Interne prosedyrer - Bestilling (TønSys/Delta) - Leveranse til lokale legemiddellagre - Hastebestilling
Anskaffelse av legemidler utenom apotekets åpningstid	<ul style="list-style-type: none"> - Interne prosedyrer - Regional vaktordning

6.6 Medisinrom, lagerhold, oppbevaring og kassasjon - Anbefales

Tema	Innhold
Medisinrommets utforming	<ul style="list-style-type: none"> - Intern prosedyre, Innredning og utstyr
Legemidler, oppbevaring/lagerhold	<ul style="list-style-type: none"> - Interne prosedyrer (temperatur, lys, holdbarhet og holdbarhet etter anbrudd)
Private legemidler og H-reseptlegemidler	<ul style="list-style-type: none"> - Prosedyre for håndtering og bruk av private legemidler
Legemidler kassasjon	<ul style="list-style-type: none"> - Interne prosedyrer - Retur og avfallsrutiner

6.7 A- og B-preparater og narkotikaregnskap - Anbefales

Tema	Innhold
A og B preparater og narkotikaregnskap	<ul style="list-style-type: none"> - Intern prosedyre for narkotikaregnskap

		Regional veileder til lokal kompetanseplan: Legemiddelhåndtering for sykepleiere og vernepleiere		
Utgave v 1.3	Utarbeidet av: Regionalt legemiddelhåndteringsutvalg	Godkjent av: RLH	Godkjent dato: 17.11.2023	Side 6 av 9

6.8 Istandgjøring og administrering - Anbefales

Tema	Innhold
Klargjøring og utdeling av legemidler	- Intern prosedyre for klargjøring og utdeling
Legemiddelformer	E-læring i ulike legemiddelformer <ul style="list-style-type: none"> - Holdbarhet og oppbevaring - Byttbare legemidler
Tilberede injeksjoner og infusjoner herunder aseptisk arbeidsteknikk	<ul style="list-style-type: none"> - Interne prosedyrer for tilberedning av injeksjoner - Aseptisk arbeidsteknikk
Legemiddeltilberedning i sykehus <ul style="list-style-type: none"> • Settes obligatorisk for ansatte som skal utøve tilberedning av legemidler 	E-læringskurs i aseptisk arbeidsteknikk ved tilsetninger
Legemiddelregning <ul style="list-style-type: none"> • Settes obligatorisk for ansatte der kompetansen er <i>særdeles</i> relevant 	E-læringskurs i grunnleggende legemiddelregning <ul style="list-style-type: none"> - Regneoppgaver
Merking	<ul style="list-style-type: none"> - Interne prosedyrer for merking - Bruk av fargemerking
Egenkontroll og dobbeltkontroll, inkludert lukket legemiddelsløyfe (elektronisk verifikasjon med skanning)	- Interne prosedyrer for utførelse av egenkontroll og krav til dobbeltkontroll, samt for LLS
Identifisering av pasient	- Interne prosedyrer for identifisering av pasient
Utlevering av legemidler ved permisjoner, overflytting, utreise, død	<ul style="list-style-type: none"> - Intern prosedyre for å sikre kontinuitet i legemiddelbehandling ved utreise - Håndtering av private legemidler ved dødsfall
Observasjon og rapportering av virkning og bivirkning	- Intern prosedyre for observasjon og rapportering av virkning og bivirkning
Legemidler og rapportering av bivirkninger	E-læringskurs - Krav til rapportering av bivirkninger

		Regional veileder til lokal kompetanseplan: Legemiddelhåndtering for sykepleiere og vernepleiere		
Utgave v 1.3	Utarbeidet av: Regionalt legemiddelhåndteringsutvalg	Godkjent av: RLH	Godkjent dato: 17.11.2023	Side 7 av 9

6.9 Regionale lister og tabeller – Anbefales

Det er lagt inn direktelenker til lister og tabeller utarbeidet i OUS og nasjonalt. Bruk av listene og tabellene må godkjennes i eget helseforetak, og det bokmerking anbefales.

Hvis helseforetaket har utarbeidet lokale lister og tabeller, brukes disse.

PS! For å åpne tabeller (pdf), må prosedyren åpnes først for så å klikke på lenken i prosedyren.

		Regional veileder til lokal kompetanseplan: Legemiddelhåndtering for sykepleiere og vernepleiere		
Utgave v 1.3	Utarbeidet av: Regionalt legemiddelhånderingsutvalg	Godkjent av: RLH	Godkjent dato: 17.11.2023	Side 8 av 9

Tema	Innhold
Holdbarhet etter anbrudd (OUS) Av sterile legemidler: eHåndbok - Holdbarhet etter anbrudd (brukstid) av sterile legemidler Av usterile legemidler: eHåndbok - Holdbarhet etter anbrudd (brukstid) av usterile legemidler	- Holdbarhetsgrenser etter anbrudd (brukstid)
Blandekort og utblandingstabeller (OUS) Prosedyre: eHåndbok - Utblanding og administrering av antiinfektiva til parenteral bruk til voksne (ous-hf.no) Tabellen, se vedlegg: https://ehandboken.ous-hf.no/document/146332	- Utblanding og administrering av antiinfektiva til parenteral bruk til voksne.
Knuse/dele(OUS) Prosedyren: eHåndbok - Tabletter og kapsler - knuse/åpne/løse (ous-hf.no) Tabellen: https://ehandboken.ous-hf.no/document/142989	- Liste over legemidler som kan manipuleres
Byttbare legemidler (Nasjonalt) Prosedyre: eHåndbok - Byttbare legemidler (ous-hf.no) Tabellen, se vedlegg: https://ehandboken.ous-hf.no/document/10280	- Liste over legemidler og legemiddelformer som er byttbare
Forlikelighet (OUS) Prosedyren: eHåndbok - Forlikelighet av intravenøse legemidler i sentrale og perifere innganger (ous-hf.no) Tabellen finner du under her: https://ehandboken.ous-hf.no/document/149850	- Tabell over legemidler som er forlikelige under gitte betingelser

		Regional veileder til lokal kompetanseplan: Legemiddelhåndtering for sykepleiere og vernepleiere		
Utgave v 1.3	Utarbeidet av: Regionalt legemiddelhåndteringsutvalg	Godkjent av: RLH	Godkjent dato: 17.11.2023	Side 9 av 9

6.10 Andre e-læringskurs - Anbefales

Tema	Innhold
Legemiddelsamstemming <ul style="list-style-type: none"> • Settes obligatorisk for ansatte som skal utføre samstemmingsoppgaver 	E-læringskurs om viktigheten av samstemming <ul style="list-style-type: none"> - Hvordan samstemming utføres og av hvem
Farmakologiske prinsipper	E- læring <ul style="list-style-type: none"> - Hvordan legemidlene virker i kroppen - Kunnskap om dosering - Hvordan legemidler omsettes og utskilles i kroppen - Bivirkninger og interaksjoner
Antibiotika i sykehus	E-læring om antibiotikaretningslinjen
Antibiotikabruk i helsetjenesten, kurs for sykepleiere	E-læring om antibiotikastyring

6.11 Halvårlig reopplæring/vedlikehold av kompetanse - Anbefales

For å holde seg faglig oppdatert innen legemiddelhåndtering bør kravene til kompetansehevede tiltak settes med 180 dagers gyldighet. Dette kravet oppfylles ved å utføre ett av følgende tiltak i listen under:

1. Gjennomfør et av e-læringskursene som er relatert til legemiddelhåndtering
2. Delta på praktisk gjennomgang med legemiddel-/medisinromansvarlig
3. Les og gjør deg kjent med felles overordnede prosedyrer for legemiddelhåndtering
4. Diskuter en hendelse/avvik relatert til legemiddelhåndtering med kollegaer i egen seksjon
5. Delta på aktuelle kurs

7 REFERANSER

[Legemiddelhåndteringsforskriften med kommentarer](#)

[Legemiddelhåndtering, Veileder med anbefalinger for helseforetak i Helse Sør-Øst RHF\(mai 2020\):](#)